

Nr 146.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående provisorisk förhöjning av familjepenning; given Stockholms slott den 10 mars 1950.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till förordning om provisorisk förhöjning av familjepenning enligt familjebidragsförordningen den 29 mars 1946 (nr 99).

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF

Allan Vougt.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen föreslås, att den för familjepenning enligt 6 § familjebidragsförordningen gällande dyrortsgrupperingen skall slopas. Härjämte föreslås, att familjepenningens maximibelopp skall under budgetåret 1950/51 för flertalet ersättningsberättigade höjas utöver vad som nu kan utgå.

Förslag
till
Förordning
angående provisorisk förhöjning av familjepenning enligt familjebidragsförordningen den 29 mars 1946 (nr 99).

Häri genom förordnas att, utan hinder av vad i 6 § familjebidragsförordningen den 29 mars 1946 (nr 99) eller eljest i samma förordning är stadgat, familjepenning enligt förordningen må under budgetåret 1950/51 å samtliga orter utgå med högst så stort belopp för dag, som upptages i följande tariff:

1	2	3
För hustru och fränskild hustru ävensom — därest värnpliktig icke sammanlever med hustru eller hustrun, med vilken han sammanlever, är arbetsoförmögen — för annan familjemedlem, som förestår hemmet ått värnpliktig med hemmavarande familjemedlem under 16 år	För annan familjemedlem öfver 16 år än som avses i kol. 1	För annan familjemedlem under 16 år än som avses i kol. 1
kronor	kronor	kronor
3: 50	1: 90	1: 50

—

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1950.

—

*Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i stats-
rådet å Stockholms slott den 10 mars 1950.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, ANDERSSON, LINGMAN.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Vougt, anmäler efter gemensam beredning med t. f. chefen för socialdepartementet, statsrådet Danielson, samt med chefen för finansdepartementet fråga om *provisorisk höjning av familjepeningen enligt familjebidragsförordningen* samt anför därvid följande.

Inledning.

Nu gällande familjebidragsförordning, som i sina väsentliga delar trädde i kraft den 1 april 1946, utformades med de under tiden för förstärkt försvarsberedskap gällande krigsfamiljebidragsförordningarna såsom mönster. Enligt bestämmelserna är värnpliktig i enlighet med vad i förordningen närmare finnes föreskrivet berättigad till familjebidrag, i den mån behov därav prövas föreligga. Familjebidrag utgår i form av familjepening, bostadsbidrag, näringsbidrag, sjukbidrag och begravningsbidrag; dock att, i den ordning Konungen föreskriver, familjebidrag må helt eller delvis kunna utgå in natura.

Liksom förhållandet var beträffande de tidigare krigsfamiljebidragsförordningarna intogs även i 1946 års familjebidragsförordning ett stadgande av innebörd, att familjepening skulle utgå efter den ortsgrupp, till vilken den kommun vore att hänföra som hade att utgiva familjepening. I fråga om kommunernas hänförande till ortsgrupp tillämpas den enligt lagen om folkpensionering verkställda indelningen i tre olika ortsgupper. Då 1935 års lag om folkpensionering med utgången av år 1947 upphörde att gälla, kom frågan om familjepeningens dyrortsgruppering, vilken fråga för övrigt redan vid familjebidragsförordningens tillkomst var föremål för delade meningar, ånyo att aktualiseras. Frågan anmäldes i proposition till 1947 års riksdag (nr 122) om ändrad lydelse av 6 § 2 och 3 mom. i 1946 års familjebidragsförordning. Härvid förklarade föredragande departementschefen sig hava för avsikt att uppdraga åt försvarets socialbyrå, som är tillsynsmyndighet enligt familjebidragsförordningen, att verkställa utredning rörande grunderna för bestämmande av familjebidrag åt värnpliktiga m. fl.; intill dess dylik utredning kunnat verkställas borde dyrortsgrupperingen för familjepeningen bibehållas. Riksdagen biföll i propositionen framlagt förslag att i fråga om kommunernas hänförande till ortsgrupp skulle tillämpas den indelning i Orts-

grupper, som enligt 1935 års lag om folkpensionering var gällande vid utgången av år 1947.

Försvarets socialbyrå erhöll våren 1947 i uppdrag att i samråd med socialstyrelsen och, i den mån så befunnes erforderligt, jämväl med dåvarande statens arbetsmarknadskommission verkställa förenämnda utredning. Våren 1948 anmodades försvarets socialbyrå att vid fullgörande av uppdraget närmare överväga jämväl de synpunkter, som i fråga om familjebidrag åt värnpliktiga framkommit i vissa remissyttranden över 1945 års försvarskommittés betänkande.

Den 21 december 1948 avgav försvarets socialbyrå förslag i anledning av de sålunda meddelade uppdragen. Över förslaget ha utlåtanden avgivits av överbefälhavaren, efter försvarsgrenschefernas hörande, försvarets civilförvaltning, försvarets upplysnings- och personalvårdsnämnd, kammarrätten, socialstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, civilförsvarsstyrelsen, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Värmlands och Norrbottens län, statskontoret samt riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap, varjämte yttranden inkommit från svenska stadsförbundet, svenska landskommunernas förbund, landsorganisationen i Sverige, tjänstemännens centralorganisation, riksförbundet Landsbygdens folk, Sveriges hantverks- och småindustriorganisation samt svenska arbetsgivareföreningen.

Socialbyråns förslag.

Huvuddragen i socialbyråns förslag.

Försvarets socialbyrå föreslår, att gällande dyrortsgruppering för familjepeningen skall upphöra och familjepeningens maximibelopp alltså vara lika inom samtliga kommuner i riket. I samband härmed föreslås att maximibeloppen uppräknas med hänsyn till levnadskostnadsfördyringen, med utgångspunkt från de nu inom ortsgrupp III fastställda beloppen. I anslutning härtill föreslås en uppräkning även av de högsta belopp, som för närvarande enligt 14 och 15 §§ familjebidragsförordningen må utgå i form av näringsbidrag. Därvid ifrågasättes, huruvida icke de bägge näringsbidragsformerna skola kunna enhetliggöras. Vidare föreslås, att familjebidrag även då fråga är om tjänstgöring enligt 27 § 1 mom. värnpliktslagen skall kunna utgå under viss tid efter tjänstgöringens avslutande, vilket förslag närmast grundats på att vid skilda tidpunkter fråga om införande av särskild uttryckningspremie ställts under diskussion. Socialbyrån förordar vidare en höjning av begravningsbidragen. Slutligen föreslås sådana författningsändringar, som ansluta till huvudförslagen eller eljest med hänsyn till vunnit erfarenhet bedömas böra vidtagas.

Familjepeningens dyrortsgruppering.

Efter erinran om vad i propositionen 1947:122 anfördes i fråga om dyrortsgruppering av familjepeningen har försvarets socialbyrå anfört följande.

Den lösning av frågan om dyrortsgruppering av familjepeningen, som kom till stånd genom förordningen 1947: 237 om ändrad lydelse av 6 § 2 och 3 mom. familjebidragsförordningen, var, såsom framgår av olika uttalanden i samband med dess tillkomst, avsedd att vara provisorisk och lösningen bör enligt socialbyråns mening heller icke bliva bestående. Denna dyrortsgruppering fastlöstes nämligen vid den indelning i olika dyrortsgrupper, som enligt 1935 års folkpensioneringslag gällde vid utgången av år 1947, och denna indelning torde få anses bygga på numera föråldrade prisgeografiska undersökningar och följaktligen vara inaktuell. Ett bibehållande av denna indelning torde vidare få anses vara behäftat med olägenheter av administrativ natur, enär de kommunala organ, vilka handlägga ärenden rörande familjebidrag, ofta handlägga också andra ärenden och därvid ha att taga hänsyn till andra dyrortsgrupperingar än den för familjepeningen gällande. Det synes på grund härav icke tillrädligt att fortsättningsvis ansluta familjepeningens dyrortsgruppering till den dyrortsgruppering, som gällde enligt 1935 års folkpensioneringslag. Därest en förändring i förenämnda avseende vidtages, synes alternativt kunna ifrågakomma att antingen ersätta nämnda dyrortsgruppering med någon annan nu gällande eller att skapa en allenast för familjepening tillämplig dyrortsgruppering eller ock att helt slopa dyrortsgrupperingen av familjepeningen och för respektive kategorier av familjemedlemmar införa för riket i dess helhet enhetliga familjepenningsbelopp.

Socialbyrån framhåller vidare att indelningen i bostadskostnadsgrupper jämlikt nu gällande lag om folkpensionering allenast bygger på bostadskostnadernas interlokala skiljaktigheter. Bostadsbidragen enligt familjebidragsförordningen kan emellertid i princip uppgå till hela bostadskostnaden, inklusive kostnader för bostadens uppvärmning. Socialbyrån anser därför, att bostadskostnadsgrupperingen icke bör läggas till grund för en dyrortsgruppering av familjepeningen.

Vad gäller den enligt statens allmänna avlöningsreglemente verkställda dyrortsgrupperingen framhåller socialbyrån, att till grund för denna ligger en av socialstyrelsen i huvudsak på grundval av förhållandena i maj 1946 utförd prisgeografisk undersökning. Byrån har i detta sammanhang vidare anfört följande.

Det insamlade prismaterialet har berört följande utgiftsposter, nämligen livsmedel, bostad, bränsle och lyse, beklädnad, skatter, avståndskostnader samt »övriga utgifter». Beträffande dessa olika poster må här framhållas, att bostadspostens beräkning grundar sig på en bearbetning av uppgifter från 1945 års allmänna bostadsräkning beträffande hyrorna för lägenheter om 1, 2 och 3 rum och kök. Kostnaderna för bränsle och lyse ha i regel beräknats var för sig, bränslekostnaderna med ledning av ransoneringsbestämmelserna för bränsle, gällande bränsleåret 1945/46, och kostnaderna för belysningsändamål med hänsyn till kostnaderna utslutande för elektrisk ström. Posten »övriga utgifter» har beräknats huvudsakligen med utgångspunkt i ersättningsinköp av vissa husgerädsartiklar samt vissa resekostnader ävensom kostnader för hygien. Posten avståndskostnader slutligen har avsett att representera landsbygdens merkostnader för resor och transporter vid inköp av hushållsförnödenheter samt vid besök hos läkare och tandläkare.

Vid 1946 års prisgeografiska undersökning har viktsystemet avsett hushållsbudgeten för familjehushåll om man, hustru och i genomsnitt två barn, bosatta i städer och tätorter och åtnjutande en inkomst motsvarande en

tjänstemans i ungefär elfte löneklassen (i avrundat tal mellan 5 000 och 6 000 kronor för år) av det intill den 30 juni 1947 gällande civila avlöningsreglementet.

Beträffande frågan om ett utnyttjande av den prisgeografiska undersökningens utredningsmaterial för bedömande av frågan om dyrortsgruppering av familjepeningen anser socialbyrån delposten bostad och i princip även delposten bränsle och lyse icke böra beaktas. I övrigt har socialbyrån anfört följande.

Även i vad gäller delposten skatter torde i förevarande sammanhang anledning icke föreligga att tillmäta förefintliga interlokala skiljaktigheter någon mera väsentlig betydelse, när familjebidrag dels icke är underkastad källbeskattning, dels ock den kvarstående skatt, som må föranledas av familjebidraget, måste förutsättas bliva av ringa storleksordning. Delposten avståndskostnader torde i förevarande sammanhang icke heller behöva tillmätas större betydelse, då sjukbidrag enligt familjebidragsförordningen kan utgå även för resor till och från sjukhus, läkare och, i vissa fall, tandläkare. Av övriga delposter — livsmedel, beklädnad och »övriga utgifter» — uppvisar endast delposten livsmedel några mera väsentliga interlokala skiljaktigheter.

Socialbyrån har vidare framhållit följande. Den hushållsbudget som legat till grund för socialstyrelsens prisgeografiska undersökning, kunde knappast anses representativ för värnpliktiga i allmänhet under fullgörande av första tjänstgöring och första repetitionsövning. Huruvida så vore förhållandet beträffande andra repetitionsövning och efterutbildningsövning syntes osäkert, medan den däremot för ett betydande antal värnpliktiga syntes kunna anses representativ under förstärkt försvarsberedskap och mobilisering. Material föreläge heller icke för bedömande, huruvida och på vad sätt hushållsbudgetens representativitet för värnpliktigas familjer påverkades av att den värnpliktige själv under tjänstgöring erhöle kontanta förmåner jämte vissa förmåner in natura. Med hänsyn till samtliga på frågan inverkan faktorer hade socialbyrån kommit till den uppfattningen, att dyrortsgrupperingen enligt statens allmänna avlöningsreglemente icke kunde utnyttjas för en dyrortsgruppering av familjepeningen. I anslutning härtill har socialbyrån anfört följande.

I det föregående har framhållits, att i dyrortsgrupperingen enligt statens allmänna avlöningsreglemente väsentligen endast delposten livsmedel kan anses ha betydelse för en dyrortsgruppering av familjepeningen. I syfte att undersöka möjligheterna för en på sådan grund byggd dyrortsgruppering av familjepeningen har inom socialbyrån en sammanställning gjorts beträffande livsmedelskostnadernas interlokala variationer på orter, vilka enligt 1935 års folkpensioneringslag äro hänförda huvudsakligen till ortsgrupp III.

Socialbyrån framhåller, att om relativitetstalet för Stockholm sättes till 1 000 den totala spännvidden för ifrågavarande orter utgör 6,7 %, därvid Göteborg är billigaste och Gällivare dyraste ort. Socialbyrån anser, att om en dylik undersökning utfördes beträffande samtliga orter i riket resultatet sannolikt skulle komma att utvisa mycket ringa överensstämmelse med dyrorts-

grupperingen enligt statens allmänna avlöningsreglemente. Enär spännvidden beträffande livsmedelskostnaderna i genomsnitt uppgår till allenast 10 % vid jämförelse mellan förhållandena på ortsgrupp 5 och ortsgrupp 1, kommer enligt byråns mening skillnaden i familjepennings belopp på olika ortsgrupper att bli så obetydlig, att några praktiska fördelar icke stå att vinna med en sålunda uppbyggd dyrortsgruppering.

Socialbyrån har på anförda skäl funnit sig böra föreslå, att familjepennings dyrortsgruppering slopas och att enhetliga familjepenningsbelopp införas för de olika kategorierna av familjemedlemmar.

Familjepennings belopp.

De enligt 6 § 1 mom. familjebidragsförordningen för närvarande gällande maximibeloppen för olika kategorier av familjemedlemmar och olika dyrortsgrupper framgå av följande tariff:

Ortsgrupp	1	2	3
	För hustru och frånsild hustru ävensom — därest värnpliktig icke sammanlever med hustru eller hustrun, med vilken han sammanlever, är arbetsförmögen — för annan familjemedlem, som förestår hemmet åt värnpliktig med hemmavarande familjemedlem under 16 år	För annan familjemedlem över 16 år än som avses i kol. 1	För annan familjemedlem under 16 år än som avses i kol. 1
	kronor	kronor	kronor
I	2: 75	1: 40	1: 10
II	3: —	1: 65	1: 20
III	3: 25	1: 90	1: 30

De nu gällande familjepenningsbeloppen äro desamma som i 1942 års krigsfamiljebidragsförordning. Socialbyrån erinrar om att föredragande departementschefen i propositionen 1942: 339 uttalade, att det syntes rimligt att bidragens belopp bestämdes så, att de komme i nivå med det prisläge som kunde beräknas råda vid tidpunkten för krigsfamiljebidragsförordningens ikraftträdande.

Vad gäller levnadskostnadsfördyringen har socialbyrån anført följande.

Från den 1 juli 1942, då 1942 års krigsfamiljebidragsförordning trädde i kraft vad angår bland annat 6 § 1 mom., till den 1 oktober 1948 har en betydande levnadskostnadsfördyring ägt rum. Levnadskostnadsindex har stigit med 15 enheter — från 151 till 166 — och livsmedelskostnadsindex med 22 enheter — från 163 till 185. Levnadskostnadsfördyringen uppgår därför, vad gäller levnadskostnaderna i dess helhet, till 10 % och, vad gäller livsmedelskostnaderna till 13,4 %. Sagda fördyring får enligt socialbyråns förmenande anses vara så markerad, att den i och för sig motiverar en höjning av familjepenningsbeloppen inom samtliga de dyrortsgrupper, som familjepennings dyrortsgruppering nu omfattar.

I fråga om valet av utgångspunkt för den enhetliga familjepennings maximibelopp anser socialbyrån att jämväl andra faktorer än levnadskostnadsfördyringen böra tillmätas betydelse. Socialbyrån finner det sålunda icke möj-

ligt att bortse från löneutvecklingen inom landet sedan den 1 juli 1942. Härtinnan erinrar socialbyrån även om den minskade spännvidden mellan Stockholm och lägsta dyrort och om löneförbättringarna för lantarbetare och skogsarbetare. Vidare erinrar socialbyrån om att utvecklingen i avseende på olika socialhjälpformer gått och fortfarande går mot utvidgade och bättre förmåner. I anslutning härtill har socialbyrån anfört följande.

Med hänsyn till den utveckling, som på berörda områden ägt rum, synes det socialbyrån ofrånkomligt att vid bifall till förslaget om dyrortsgrupperingens slopande först och främst beräkna familjepennings maximibelopp för olika kategorier av familjemedlemmar på grundval av de nu i Ortsgrupp III gällande.

Att stanna vid den förbättring, som endast inom Ortsgrupperna I och II skulle bli följden av byråns sistnämnda ståndpunktstagande, torde icke vara rimligt. Om nämligen familjepennings maximibelopp den 1 juli 1942 antages i stort sett ha befunnit sig i nivå med då rådande prisläge, torde en höjning av maximibeloppen inom Ortsgrupp III vara fullt befogad. Höjningen bör då ske med antingen det procenttal, som den 1 oktober 1948 svarade mot ökningen av levnadskostnadsindex — 10 % — eller det procenttal, som samma dag svarade mot ökningen av livsmedelskostnadsindex — 13,4 %. I valet mellan dessa bägge procenttal har socialbyrån stannat för att förorda det högre, huvudsakligen enär familjepeningen måste antagas i främsta rummet behöva utnyttjas för bestridande av livsmedelskostnader.

Det av socialbyrån förordade alternativet skulle innebära att familjepeningen höjes, enligt kolumn 1 till 3 kronor 69 öre, enligt kolumn 2 till 2 kronor 15 öre och enligt kolumn 3 till 1 krona 47 öre. Beträffande beloppen enligt kolumn 1 och 3 föreslår socialbyrån en avrundning uppåt till 3 kronor 75 öre respektive 1 krona 50 öre. Vad gäller det enligt kolumn 2 framräknade beloppet framhåller socialbyrån, att detta skulle innebära en avsevärt mycket större procentuell förbättring inom Ortsgrupperna I och II än beträffande de enligt kolumnerna 1 och 3 ifrågakommande beloppen. I anslutning härtill har socialbyrån anfört följande.

Härvid bör beaktas, att familjepening enligt kolumnerna 1 och 3 huvudsakligen utgår endast till den värnpliktiges hustru och hans minderåriga barn, d. v. s. de som regelmässigt äro av den värnpliktige närmast beroende. Familjepening enligt kolumn 2 utgår däremot i flertalet fall till vissa andra den värnpliktiges anhöriga, i främsta rummet föräldrar och — i vissa fall efter särskilt medgivande av tillsynsmyndigheten — andra anhöriga. Rätt till familjepening enligt 3 § b) familjebidragsförordningen är emellertid — förutom av behovet — beroende av två förutsättningar. Den värnpliktige skall vara underhållsskyldig mot vederbörande. Vidare skall den värnpliktige ha före tjänstgöringens början i väsentlig mån bidragit till vederbörandes underhåll eller skall det kunna antagas, att han i väsentlig mån skulle ha bidragit, om tjänstgöringen ej mellankommit. Familjepening enligt kolumn 2 kan också i ett stort antal fall förenas med bostadsbidrag. Med hänsyn till omfattningen av den underhållsskyldighet, som genomsnittligt kan antagas föreligga, torde därför en viss begränsning av höjningen av familjepeningen enligt denna kolumn kunna utan olägenhet ifrågakomma. Härvid förtjänar också uppmärksammas, att i de i regel mest ömmande fallen — de där den värnpliktige är underhållsskyldig mot ensamstående moder — möjlighet redan nu föreligger att bevilja högre familjepening. Enligt 6 § familjebidragsförordningen må nämligen, när syn-

nerliga skäl därtill äro, enligt medgivande av tillsynsmyndigheten, familjepening för värnpliktigs moder, som förestår hans hem, utgå enligt kolumn 1, oaktat den värnpliktige icke har hemmavarande familjemedlem under 16 år. I sistberörda avseende avser socialbyrån icke föreslå någon ändring.

Socialbyrån föreslår på anförda skäl, att familjepeningens maximibelopp enligt kolumn 2 bestämmes till 2 kronor. Enligt socialbyråns förslag skulle således familjepening utgå högst med belopp, som framgå av följande tablå:

kolumn 1	kolumn 2	kolumn 3
3: 75	2: —	1: 50

Yttranden.

Socialbyråns förslag om slopandet av dyrortsgrupperingen har i allmänhet icke föranlett till erinran i de avgivna remissyttrandena. Endast *Svenska arbetsgivareföreningen* har motsatt sig förslaget i denna del. Föreningen har ansett en dyrortsgruppering, anknuten till den allmänna statliga ortsindelningen, vara ur flera synpunkter lämpligare och har härutinnan framhållit följande. Familjepening vore tillkommen för att utgöra ersättning för ett inkomstbortfall. De värnpliktigas civila inkomster inom flertalet näringsgrenar varierade i viss omfattning efter dyrorterna, därvid den statliga dyrortsgrupperingen direkt eller indirekt vore avgörande. Det vore därför naturligt och rättvist, att även familjepening varierade inom ungefär samma gränser. På frågan om dyrortsgrupperingens slopande kunde även anläggas statsfinansiella synpunkter. Enär den övervägande delen av de värnpliktiga vore att hänföra till de bägge nuvarande lägsta dyrortsgrupperna komme vid dyrortsgrupperingens slopande det allmännas kostnader för familjebidragsväsendet i fred att betydligt öka.

Viss tveksamhet rörande lämpligheten av att i nuvarande läge slopa dyrortsgrupperingen, och samtidigt uppräknas familjepeningens belopp har uttalats av *försvarets civilförvaltning*. *Försvarets upplysnings- och personalvårdsnämnd* har icke motsatt sig den av socialbyrån förordade ändringen men har uttalat, att lösningen icke innebure full rättvisa, då skillnaderna i fråga om livsmedelskostnader på olika orter inom landet ännu vore relativt stora. Dessa skillnader har syntts nämnden vara så betydande, att det borde ifrågasättas, huruvida icke i vart fall familjepening enligt kolumn 1 borde vara högre i Norrland än inom landet i övrigt.

Även socialbyråns förslag i fråga om familjepeningens maximibelopp har av flertalet remissinstanser godtagits. *Statskontoret* har dock ansett sig icke kunna tillstyrka de föreslagna beloppen. Säsom utgångspunkt vid beräkningen av enhetliga maximibelopp bör enligt statskontorets mening tagas den för respektive grupp av familjemedlemmar nu gällande familjepening i Orts-

grupp II. Nämnade belopp borde med hänsyn till levnadskostnadernas ökning från år 1942 höjas med 10 % och utgå, enligt kolumn 1 med 3 kronor 30 öre, enligt kolumn 2 med 1 krona 80 öre samt enligt kolumn 3 med 1 krona 30 öre. Det kunde dock ifrågasättas, huruvida icke viss reduktion av beloppet enligt kolumn 3 borde vidtagas.

I viss mån likartade synpunkter ha anförts av *svenska arbetsgivareföreningen*. Föreningen har utformat ett förslag rörande familjepening med beaktande av den s. k. 4-procentsregeln för variationerna mellan ortsgrupperna, enligt vilken maximibeloppen i ortsgrupp 5 ansetts böra utgöra 3 kronor 75 öre, 2 kronor 10 öre och 1 krona 45 öre.

Å andra sidan ha i vissa remissyttranden framförts förslag om i förhållande till socialbyråns förslag högre familjepening. Sålunda har *socialstyrelsen* ifrågasatt, huruvida icke familjepeningen enligt kolumn 1 borde fastställas till 4 kronor och familjepeningen enligt kolumn 2 till 2 kronor 15 öre. *Överbefälhavaren* och *försvarets upplysnings- och personalvårdsnämnd* ha föreslagit en höjning av familjepeningen enligt kolumn 2 till 2 kronor 15 öre. En höjning av familjepeningen enligt kolumn 3 har föreslagits av *länsstyrelsen i Värmlands län*, som ansett ifrågakommande belopp böra utgöra 1 krona 75 öre. *Tjänstemännens centralorganisation* har för värnpliktiga, som icke alls kunna påräkna andra inkomster, funnit en ytterligare höjning av familjepeningen utöver den av socialbyrån föreslagna önskvärd. Slutligen har försvarets upplysnings- och personalvårdsnämnd i anslutning till sin i dyrortsgrupperingsfrågan uttalade uppfattning förordat, att familjepeningen enligt kolumn 1 bör utgöra 4 kronor i Norrbottens län och 3 kronor 75 öre i övriga delar av landet.

Departementschefen.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår har försvarets socialbyrå framlagt förslag om genomgripande ändringar i familjebidragsförordningen av såväl ekonomisk som mera teknisk innebörd.

Redan vid anmälan i årets statsverksproposition av medelsbehovet för budgetåret 1950/51 under försvarsgrenarnas anslag till familjebidrag anförde jag, att starka skäl syntes tala för ett genomförande snarast möjligt av de av socialbyrån förordade förbättringarna av familjebidragsförmånerna, men att det av statsfinansiella skäl vore nödvändigt att begränsa kostnadsökningarna. Jag förklarade emellertid min avsikt vara att senare under riksdagen förorda förslag om förbättringar inom en kostnadsram av 1 miljon kronor. Försvarsgrenarnas anslag till familjebidrag beräknades i enlighet härmed.

Socialbyrån har uppskattat kostnaderna för genomförandet av sina förslag — omsatta på förhållandena under budgetåret 1947/48 — till i runt tal 1,5 miljon kronor. En inom försvarsdepartementet företagen utredning, därvid utgångspunkten varit det beräknade antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga under nästkommande budgetår, har givit vid handen att kostnadsökningen för budgetåret vid genomförande av samtliga av socialbyrån förordade förslag

skulle komma att uppgå till i runt tal 2 miljoner kronor. Inom departementet har numera företagits en utredning rörande de förbättringar i familjebidragsavseende, som för nästkommande budgetår skulle kunna rymmas inom ramen för en kostnadsökning av omkring 1 miljon kronor. Härutinnan må följande framhållas.

Huvuddelen av familjebidragskostnaderna belöper på bidragsformerna familjepenning och bostadsbidrag. Flertalet bidragsberättigade värnpliktiga synas alltså för familjemedlemmarnas försörjning vara hänvisade till dessa bidragsformer. Beträffande bostadsbidraget gäller, att detta i princip är avsett att helt täcka icke blott själva bostadskostnaden utan även kostnaden för bostadens uppvärmning. En ändring i fråga om denna bidragsform lär därför i det nu aktuella läget icke komma att mer väsentligt påverka försörjningsmöjligheterna. En ökning av familjepeningen, som är avsedd att täcka övriga, normalt förekommande utgifter för familjemedlemmarnas skäligen försörjning, skulle däremot avsevärt förbättra läget för de värnpliktigas familjer. Det torde därför få anses mest angeläget att inom ramen för nu möjliga kostnadsökningar uppräknade familjepeningen, vilken i flertalet fall får anses alltför låg.

Jag finner de skäl som anförts för ett slopande av den nuvarande dyrortsgrupperingen vara så vägande att med föreslagen ändring av familjebidragsförfattningarna i denna del icke bör anstå.

Den i det föregående verkställda utredningen inom försvarsdepartementet har givit vid handen, att inom ramen för en kostnadsökning under nästkommande budgetår av omkring 1 miljon kronor det är möjligt att, med slopande av dyrortsgrupperingen, genomföra en sådan förbättring av familjepeningen, att dess maximibelopp kommer att utgöra 3 kronor 50 öre enligt kolumn 1, 1 krona 90 öre enligt kolumn 2 samt 1 krona 50 öre enligt kolumn 3. Detta skulle innebära, att familjepeningen enligt kolumnerna 1 och 3 kommer att höjas med 25 respektive 20 öre per dag utöver de belopp som för närvarande utgå i ortsgrupp III, medan familjepeningen enligt kolumn 2 skulle fastställas till nuvarande maximibelopp i nämnda ortsgrupp. En sådan avvägning av den nu möjliga förbättringen finner jag för min del lämplig. Det må erinras, att familjepening enligt kolumnerna 1 och 3 i främsta rummet ifrågakommer för värnpliktigs hustru och minderåriga barn, medan familjepening enligt kolumn 2 ifrågakommer för vissa andra familjemedlemmar, företrädesvis föräldrar.

Enligt min mening böra erforderliga bestämmelser i ämnet meddelas i en särskild förordning, avsedd att tillämpas endast under budgetåret 1950/51. Jag räknar således med att slutligt förslag avseende förändringar i familjebidragsförfattningarna skall kunna föreläggas 1951 års riksdag.

I enlighet med det nu anförda har inom försvarsdepartementet utarbetats förslag till *förordning om provisorisk förhöjning av familjepening enligt familjebidragsförordningen den 26 mars 1946 (nr 99)*.

Föredraganden hemställer härefter, att nämnda förslag måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Fredrik v. Scheele.
